

JOSEP M.ª MADURELL I MARIMON

L'Abat de Banyoles i els seus molins

Un conveni signat, a 3 de juny de 1685, per Fra Joan de Marimon i de Tort, com a procurador i representant autoritzat de l'abat i convent del monestir de sant Esteve de Banyoles, junt amb alguns particulars de la mateixa vila, fou com a conseqüència derivada del plet promogut pel procurador fiscal davant del Reial Consell del Principat de Catalunya i comptat de Cerdanya, al pretendre que el domini de l'aigua del estany de la vila banyolenc era propi i particular del rei, al considerar *de regalibus* les aigües corrents, i, per consegüent, ningú podria usar d'aquelles sense la llicència del monarca o bé del batlle general.

En el preàmbul del conveni que ara comentem, es feia constar que la propdita facultat espectava a l'abat per la possessió de la mateixa desde temps immemorial, per tenir el corresponent títol reial, com encara per estar en quieta i pacífica possessió des de centenars d'anys.

Es declarava a més, que l'abat i convent es reservaven la possessió de tots els molins que aleshores tenien en la vila i terme de Banyoles, tant fariners, polvorers, drapers, enfortidors i retorcedors, com d'altres qualsevols artificis, amb la indispensable facultat de pendre l'aigua necessària per la pràctica de les operacions de moltura de grans, i, àdhuc pel ple i normal funcionament dels altres enginyers moliners.

Una de les condicions establertes en l'esmentat conveni estatua que les particulars i singulars persones que regaven amb l'aigua directament dirigida als molins amb les quals molien, no's podrien valdre d'aquelles tots els dies, sinò que tenien d'atendre l'antiga consuetut fins aleshores observada, de tant solament regar els dissaptes desde la una hora passat mig jorn fins a les dues hores de la nit de l'endemà diumenge, que en total sumaven trenta cinc hores. I així mateix, quedaven facultats d'observar-ho totes les vigílies de festes que *apporten dejuni*, per idèntiques trenta cinc hores.

Es justifiquen després que tals disposicions foren dictades per tal de que la pràctica de regar altres dies, causaven grandíssim dany als dits molins, ja que per manca d'aigua no podrien moldre.

Altres dels pactes convinguts és que l'abat i convent es retenien també la facultat de poder establir altres molins que'ls aparegués, a més dels que aleshores existien en peu.

Segueix el memorial descriptiu dels molins que l'abat i monestir de Banyoles, es reservaven, la relació dels qual a la lletra diu així:

"Primo, *lo molí del doctor Martirià Ramis*, situat en lo rech anomenat d'en Ramis o lo rech que va al monestir".

"Lo molí fariner d'en Rabassa del Portal del Hospital, situat en lo rech de la Riera Vella; y un altre de retorcedor de dit Rabassa, situat en lo dit rech".

"Lo molí fariner del Mas Bou vuy Bassedas que'l posseheix Joan Ferrer, cituat en lo mateix rech".

"Lo molí fariner d'en Rabassa de Vall, que vuy posseheix Guillem Buada, dit de la Via, ciutat en dit rech, devant del qual dit Buada ne possehix altre de polvorer, així bé en dit rech".

"Lo molí polvorer d'en Verdaguer, de Sant Guergori, cituat en dit rech".

"Lo molí polvorer d'en Narcís Cabanellas, cituat en lo mateix rech y devant del rech major".

"Lo molí tornay d'en Texidor y Brugada y lo molí amolador d'en Frigola del Torers, cituats tots dos en lo primer pi del dit rech de la Riera Vella".

"Altre molí fariner dit d'en Porxas que vuy possehexen los hereus d'en Casadevall, cituat en la plaça de la present vila y en lo rech major".

"Y en lo mateix rech altre molí enfortidor vuy és espatllat, que vuy posseheix T. Belloch, al qual en dita concòrdia se li concedeix ferlo fariner. Affronta ab lo molí dels Parayres".

"Altre molí retorcedor de la Confraria dels Parayres, cituat en lo carrer y plasseta de sant Pere".

"Altre molí fariner de Joan Serra, que antes fou de T. Casademunt, que es cituat a las Adoberias".

"Altre molí enfortidor dels hereus d'en Billoch, cituat al Mas de Vall, fora la portal de Girona; y al costat altre molí retorcedor que es de Ramon Honorat; y més avall de aquell, altre molí polvorer que vuy posseheix Llorens Ferrer, que antes fou de Pere Seca". Altre més avall, altre molí fariner, que vuy posseheix a carta de gràcia Joan Batlle, de Parets, que antes fou d'en Pere Seca, scituats tots estos en lo rech major y no altres" (1).

Resumint, podem certificar la existència de set molins fariners, quatre polvorers, tres retorcedors de fil, dos enfortidors de draps, un esmolador, un anomenat tornay, apart d'un molí sense la declaració explícita de la seva funció, i, per últim, la referència del Molí dels Peraires.

(1) Arxiu Històric de Protocols de Barcelona: Notari: Josep Llaurador i de Ça-Torra, llig. 2, manual 3, any 1685, folis 260-269v.